

Koillismaan Pesula Oy

Kitkantie 139
93600 KUUSAMO

Asia

Nestekaasulaitteiston rakentaminen pesulaan

Kohde ja sen sijainti

Koillismaan Pesula Oy (y-tunnus 1873115-1), Kuusamon pesula, Kitkantie 139, 93600 Kuusamo. Tontin kiinteistötunnus on 305-411-11-53. Kohde ei sijaitse pohjavesialueella.

Kohteen toiminta luokitellaan nestekaasulaitteiston rakentamisen myötä vaarallisten kemikaalien laajamittaiseksi käsittelyksi ja varastoinniksi. Nestekaasun lisäksi kohteessa on muita kemikaaleja alle 20 % luparajasta, mikä tarkoittaa, että kohde luokitellaan nestekaasulaitokseksi.

Päätös

Toiminnanharjoittaja saa rakentaa hakemuksessa kuvaamansa nestekaasun käyttölaitteiston sillä ehdolla, että se noudattaa tässä päätöksessä kuvattuja toimia onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja toimii muulta osin hakemuksessa esitetyllä tavalla.

Toiminta, jota päätös koskee

Kohteeseen rakennetaan nestekaasulaitteisto, jonka avulla tuotetaan pesulan toiminnassa tarvittavaa höyryä. Nestekaasulaitteisto koostuu 30 m³ maapeitteisestä nestekaasusäiliöstä, sähkölämmitteisestä höyrystimestä (100 kg/h), käyttölaitteesta (750 kW) ja nestekaasuputkistosta varusteineen.

Nestekaasun lisäksi kohteessa on pieniä määriä pesulan toiminnassa tarvittavia vaaralliseksi kemikaaleiksi luokiteltavia pesu- ja puhdistusaineita sekä 3 m³ kevytpolttoöljysäiliö. Kevyttä polttoöljyä käytetään polttimen varapolttoaineena nestekaasulaitteiston huoltojen aikana.

Vaarallisia kemikaaleja saa olla laitoksella jatkossa enintään seuraavat määrät. Tarkempi listaus kemikaaleista on esitetty hakemuksen liitteenä.

Kemikaali	Luokitus	Määrä (t)
Pesu- ja puhdistusaineet (terveysvaarat)	Skin Corr. 1, H314; Eye Dam. 1, H318; Acute Tox. 4, H302, H332; Skin Corr. 1, H314; STOT SE 3, H335; Eye Irrit. 2, H319; Skin Irrit. 2, H315;	2

15.9.2020

350/342/2020

Pesu- ja puhdistusaineet (ympäristövaarat)	Aquatic Chronic 1, H410;	0,3
Nestekaasu	Flam. Gas 1, H220;	15
Kevyt polttoöljy	Flam. Liq. 3, H226; Aquatic Chronic 2, H411; Acute Tox. 4, H332; Asp. Tox. 1, H304; Carc. 2, H351; Skin Irrit. 2, H315; STOT RE 2, H373;	3

Päätöksen määräykset ja ehdot

1. Laitokselle laaditussa riski- ja seurausanalyysissä (hakemuksen liitteet 11-12) esille tulleet toimenpiteet toteutetaan. (L 390/2005 10 §)
2. Laitokselle nimetään käytönvalvoja, joka suorittanut Tukesin järjestämän nestekaasun käytönvalvojan pätevyyskokeen hyväksytysti. (L 390/2005 29 §, VNa 685/2015 12 §)
3. Laitokselle laaditaan räjähdysuojasiasiakirja. (L 390/2005 44 §, VNa 858/2012 18 §)
4. Räjähdysvaaralliseksi luokiteltuihin tiloihin asennettavat laitteet ovat tilaluokitusvaatimusten mukaisia. Laitteiden soveltuvuus tilaan tulee käydä ilmi räjähdysuojasiasiakirjassa olevasta laiteluettelosta. (VNa 858/2012 19 §)
5. Sähköasennukset ovat tilaluokitusvaatimusten mukaisia ja sähkölaitteistolle tehdään laitteistoluokan edellyttämät tarkastukset. Räjähdysvaarallisten tilojen sähköasennusten tekemisessä ja tarkastamisessa noudatetaan standardeja SFS-EN 60079-14 ja -17. (L 390/2005 42 §, VNa 856/2012 65 §, L 1135/2016 43-45 §)
6. Nestekaasuhöyrystin sijoitetaan kontin takapuolelle siten, että mahdollisessa vuototilanteessa vuotanut nestekaasu ei kerääntyy kontin ja pesularakennuksen väliin vaan pääsee tuulettumaan vapaammin. (VNa 858/2012 8, 39 §)
7. Nestekaasusäiliö, höyrystin ja maanpäälliset nestekaasuputkistot suojataan törmäysestein, mikäli ne voivat vaurioitua ulkoisen voiman johdosta. (VNa 858/2012 13 §)
8. Nestekaasulaitteiston asennuksesta (ml. käyttölaitteet) esitetään käyttöönottotarkastuksella asennusliikkeen vakuutus. Tämä koskee myös säiliön varusteita ja niihin liitettyjä osia, jos ne voivat olla paineenalaisia ja siten painelaitedirektiivin soveltamisalan piirissä. (VNa 558/2012 3 §)

15.9.2020

350/342/2020

9. Kaasun käyttölaitteet ovat niistä julkaistujen laitestandardien vaatimustason mukaisia (esim. SFS-EN 676, SFS-EN 746-2). (VNa 858/2012 8 §)
10. Nestekaasusäiliö on painelaitteita koskevien säädösten mukainen ja sille tehdään säädösten vaatimat tarkastukset. (VNa 858/2012 32 §, L 1144/2016 55, 66 §)
11. Säiliön varoventtiilin ja ulospuhallusputken välisten liitosten tulee kestää kaasun virtauksen ja paineen aiheuttama kuormitus. Varoventtiilistä lähtevän letkun sisähalkaisijan tulee olla vähintään yhtä suuri kuin varoventtiilin purkuaukko. Letkuun ei saa muodostua taipuisuuden vuoksi taskuja, jotka estävät tai hidastavat nestekaasun pääsyä ulospuhallusputkeen. (VNa 858/2012 8, 46 §)
12. Laitokselle asennetaan kaasuilmaisinjärjestelmä mahdollisten vuotojen nopeaa havainnointia varten. Kaasuilmaisimien tulee antaa selvästi havaittava hälytys vuoto paikalla. Hälytys ilmaisimista tulee välittyä jatkuvasti valvottuun paikkaan ja hälytyksiin tulee reagoida viivytyksettä. (L 390/2005 10 §, VNa 856/2012 72§)
13. Nestekaasun kulkeutuminen viemäreihin tai syvennyksiin tulee estää. Tarvittaessa viemäreihin tai syvennyksiin tulee asentaa kaasuilmaisimet. (VNa 858/2012 28 §, 856/2012 72 §)
14. Nestekaasulaitteisto sekä turvallisuuden varmistamiseksi asennetut laitteet lisätään laitoksen ennakkohuolto- ja kunnossapitojärjestelmään. Tehdyistä tarkastuksista ja testauksista pidetään kirjaa. (L 390/2005 12 §, VNa 858/2012 17 §)
15. Nestekaasun turvalliselle käytölle laaditaan käyttö- ja huolto-ohjeet. Ohjeissa otetaan huomioon myös poikkeavat tilanteet. Toiminnanharjoittaja valvoo, että henkilökunta toimii ohjeiden mukaisesti. (L 390/2005 11 §, VNa 858/2012 16 §)
16. Laitoksella työskenteleville annetaan riittävästi koulutusta nestekaasun vaaroista ja toiminnasta poikkeamatilanteissa. (L 390/2005 11 §, VNa 858/2012 16 §)
17. Laitoksen alueella tai sen välittömässä läheisyydessä työskenteleville (erityisesti viereisten tonttien toimijat) annetaan riittävät tiedot laitoksen toiminnasta, siihen liittyvistä vaaratekijöistä ja niihin varautumisesta siinä laajuudessa kuin turvallinen toiminta sitä heidän tehtävissään edellyttää. (L 390/2005 11 §, VNa 858/2012 16 §)
18. Polttoöljysäiliö sijoitetaan riittävän kauas nestekaasun käyttölaitteistosta, jotta haitallinen ylipaine tai lämpösäteily nestekaasun vuoto tilanteessa ei vaurioita säiliötä. (VNa 858/2012 9-11 §)

15.9.2020

350/342/2020

19. Öljysäiliön täyttöpaikan tulee olla kestopäällystetty (esim. betoni, asfaltti) riittävän suureksi siten, että mahdollinen täyttötilanteen vuoto saadaan kerättyä talteen esim. imeytysaineella. (VNa 856/2012 51 §)
20. Yhteen sopimattomat kemikaalit varastoidaan toisistaan erillään siten, etteivät ne onnettomuus- tai vahinkotapauksissa pääse aiheuttamaan terveys- tai ympäristöhaittaa. (VNa 856/2012 21 §)
21. Kemikaalivuotojen pääsy maaperään, vesistöön ja muuhun kuin kemikaalivuotojen keräilyyn tarkoitettuun viemäriin tulee estää. Laitoksella on saatavilla vuodontorjuntakalustoa (esim. imeytysainetta) vuotojen välittömään lähisyyteen. (VNa 856/2012 51, 73 §)

Päätöksen perustelut

Pesula sijaitsee tontilla, joka on vuokrattu peselatoimintaan Kuusamon kaupungilta. Tontti on asemakaavassa kaavoitettu teollisuusrakennusten kortteli-alueeksi, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia (kaavamerkintä TY). Alueelle voidaan kaavamerkinnän mukaan sijoittaa teollisuutta, joka ei aiheuta melua, ilman, veden tai maaperän saastumista, raskasta liikennettä tai muita ympäristöhäiriöitä ja joka siten voi sijoittua asuntojen välittömään läheisyyteen. Kuusamon kaupungilta saadun lausunnon mukaan hakemuksessa kuvattu nestekaasulaitteisto voidaan sijoittaa tontille kaavan puolesta, jos toiminta täyttää kaavamerkinnän tavoitteen eikä vähäistä suurempaa onnettomuusriskiä synny.

Lähimmät asuinalueet sijaitsevat hakemuksen mukaan noin 190 metrin päässä nestekaasusäiliöstä. Pesulan viereisillä tonteilla sijaitsee Kuusamon helluntai-seurakunnan talo ja Petäjänlammen Herkku Oy:n leipomo ja kahvila. Kitkantien toisella puolella, vastapäätä pesulan tonttia on mökkikylä, jonka lähimmät mökit ovat noin 80 metrin päässä nestekaasusäiliöstä. Kuusamon Tropiikin kylpylähotelli sijaitsee noin 400 metrin päässä tontista. Lähialueella ei ole kaupungin lausunnon mukaan tällä hetkellä vireillä kaavahankkeita, mutta kaavoitushankkeita on todennäköisesti käynnistymässä.

Tukes tarkastelee nestekaasulaitoksen sijoittamista onnettomuusvaaran näkökulmasta, esim. meluvaikutuksia ei siten tässä päätöksessä huomioida. Nestekaasua ei ole luokiteltu ympäristölle vaaralliseksi kemikaaliksi, se haihtuu vuotaessaan eikä siten aiheuta merkittävää ilman, veden tai maaperän saastumista. Nestekaasun keskeinen vaaraominaisuus on syttyvyys. Syttyessään nestekaasu voi aiheuttaa tulipalon ja/tai räjähdysten, joiden vaikutuksia on tarkasteltu hakemuksessa olevassa riskien arvioinnissa ja leviämismallinnuksessa. Nestekaasulaitteiston sijoittaminen tontille voi rajoittaa ympärillä olevien alueiden käyttöä jatkossa eikä Tukes suosittele asuntojen sijoittamista tontin välittömään läheisyyteen. Vähimmäisetäisyydet erilaisiin kohteisiin on esitetty nestekaasuasetuksessa (VNa 858/2012 33 §). Tukes määrittelee valvomilleen kohteille ns. konsultointivyöhykkeen, jolla tapahtuvista kaavamuuksista tulee pyytää Tukesin ja pelastuslaitoksen lausunto. Nestekaasulaitoksilla konsultointivyöhykkeeksi on määritelty 500 metriä. Käytännössä onnet-

15.9.2020

350/342/2020

tomuuksien vaikutukset jäävät huomattavasti pienemmälle alueelle, kuten hakemuksen liitteenä olevat leviämislaskelmat osoittavat. Laitoksen vaikutuksia kaavamuutosalueelle arvioidaan lausunnon antamisen yhteydessä. Laitokselle on laadittu riskianalyysi, jossa merkittävämmäksi onnettomuudeksi on tunnistettu nestekaasusäiliöauton letkurikko taikka letkun irtoaminen täyttöliittimestä varastosäiliön täytön yhteydessä. Nestekaasusäiliöauton täyttöletkun irtoamistilanteessa voi päästä selvityksen mukaan purkautumaan enintään 26 kg nestekaasua. Säiliöauton säiliö on varustettu sisäpuolisella sulkuventtiilillä, joka letkun rikkoutuessa tai täyttöliittimen irrotessa sulkeutuu välittömästi itsestään ja estää kaasun vuodon säiliöauton säiliöistä. Varastosäiliö on varustettu yksisuuntaventtiilillä, joka sulkee kaasun vuodon varastosäiliöstä.

Vuototilanteesta on tehty leviämismallinnus, jossa on arvioitu kaasuräjähdyksen aiheuttamaa ylipainetta ja pistoliekin lämpösäteilyä. Lisäksi on tarkasteltu syttymiskelpoisen nestekaasupilven leviämisaluetta. Vaikutukset on kuvattu kartalla. Riskien arvioinnin tulokset ja onnettomuuksien vaikutusalueet on hakemuksen mukaan otettu huomioon säiliön ja laitteiston sijoituksessa.

Tehdyn mallinnuksen mukaan lämpösäteilyvaikutukset (3 kW/m^2) voivat ulottua pisimillään 22 m päähän ja painevaikutukset (5 kPa) 13 metrin päähän vuotokohdasta. Nestekaasun syttymiskelpoinen alue (LEL 100%) voi ulottua 16 metrin etäisyydelle vuotokohdasta. Lämpösäteily- ja painevaikutukset voivat ulottua osin viereiselle tontille, jossa sijaitsee Petäjänlammen Herku Oy:n leipomo ja kahvila. Onnettomuuksien vaikutusalueella ei sijaitse rakennuksia eikä alueella oleskele jatkuvasti ihmisiä. Omalla alueella painevaikutukset eivät ulotu rakennuksiin tai tiloihin, joissa oleskelee jatkuvasti ihmisiä. Lämpösäteilyvaikutukset ulottuvat pesularakennuksen seinään. Kyseisessä osassa rakennusta ei ole toimisto- tai sosiaalituloja. Nestekaasusäiliön sijoituspaikka täyttää asetuksessa asetetut vähimmäisetäisyysvaatimukset (VNa 858/2012 33 §).

Nestekaasulaitteiston rakentaminen tontille ei hakemuksen perusteella aiheuta vähäistä suurempaa onnettomuusriskiä. Onnettomuuksien ehkäisyyn ja niiden seurausten rajoittamiseen on varauduttu sekä teknisin että organisatorisin keinoin. Nestekaasuvuotojen nopeaa havainnointia varten laitokselle edellytetään asennettavaksi kaasuilmaisjärjestelmä, jonka hälytyksiin on reagoitava viivytyksettä. Lisäksi edellytetään lähellä toimivien naapurien perehdyttämistä onnettomuusvaaraan, jotta mahdollisessa onnettomuustilanteessa voidaan toimia nopeasti.

Pelastuslaitoksella on pääsy säiliöalueelle kahdesta eri suunnasta. Nestekaasusäiliön täyttöpaikka on valittu siten, että säiliöauto voidaan ajaa esteettä täyttöpaikalle ja pois täyttöpaikalta. Säiliöauton täyttöpaikan maanpinta tasaan. Tontin takaosaan, jonne nestekaasulaitteisto on tarkoitus sijoittaa, rakennetaan uusi tieyhteys viereisellä tontilla olevan leipomon puolelta. Uuden tieyhteyden avulla varmistetaan sujuvampi liikennöinti tontilla. Nestekaasuhöyrystin sijoitetaan pesularakennuksen takana olevan kontin seinään, kon-

15.9.2020

350/342/2020

tissa on höyrykattila laitteineen. Nestekaasusäiliön huoltokaivo ja höyrystinkaappi pidetään lukittuna.

Säiliön varoventtiilin ulospuhallusputki liitetään säiliön varoventtiileihin taipuisalla metalliputkella. Laitteiston varoventtiilien ulospuhallus johdetaan ulkotiloihin, jossa ulospuhallus tapahtuu turvalliseen paikkaan. Höyrystimen pääsulkuventtiili on kaukokäyttöinen.

Nestekaasulaitteisto maadoitetaan ja yhdistetään potentiaalintasaukseen nestekaasuasetuksen mukaisesti. Putkistolle tehdään paine- ja tiiviyskoe.

Kohteessa on dokumentoitu huolto- ja kunnossapitojärjestelmä. Vaarallisissa kunnossapito- ja huoltotöissä käytetään kirjallista työlupamenettelyä.

Pesu- ja puhdistuskemikaaleille on laadittu käyttöohjeet ja kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet ovat saatavilla. Öljysäiliöllä on vuotoallas, täyttötilanteessa käytetään ylitäytönestolaitteistoa.

Hakemuksen mukaan nestekaasulaitoksen tekniset periaatteet noudattavat nestekaasuasetusta VNa 858/2012 ja nestekaasulaitoksia koskevaa standardia SFS 5987. Käytettävä nestekaasu on hajustettua. Nestekaasusäiliö, -höyrystinkeskus, -putkisto ja sulkuventtiilit sekä räjähdysvaaralliset tilat merkitään asetuksen mukaisesti.

Tukes katsoo, että toiminnan täyttäessä tämän päätöksen ehdot ja muuten toimittaessa hakemuksessa esitetyllä tavalla, toiminta täyttää lainsäädännön asettamat velvoitteet Tukesin käytössä olevien tietojen perusteella.

Lausunto sisäisestä pelastussuunnitelmasta

Sisäinen pelastussuunnitelma tulee tarkentaa kaikilta osin vastaamaan Kuumamon pesulan toimintaa. Asioita on esitetty hyvin yleisellä tasolla ja osassa kohdista on vain pelastussuunnitelmaan laadintaan liittyvä ohjeteksti. Pelastussuunnitelmassa tulee huomioida myös muut käytössä olevat vaaralliset kemikaalit (pesukemikaalit, polttoöljy).

Pelastussuunnitelman toimivuutta tulee harjoitella säännöllisesti. Toiminnanharjoittajan on laadittava suunnitelma harjoitusten järjestämiseksi. Pelastussuunnitelma tulee tarkistaa vähintään kolmen vuoden välein. Päivitetty suunnitelma tulee toimittaa pelastuslaitokselle.

Voimassaolo

Tämä päätös on voimassa toistaiseksi.

15.9.2020

350/342/2020

Koekäyttö	<p>Nestekaasulaitteiston koekäytössä käytetään nestekaasua. Laitteistoa on koekäytettävä nestekaasulla ennen kuin hyväksytyt liike voi antaa laitteistolle vaatimustenmukaisuustodistuksen. Hakemuksessa on esitetty, millä tavoin nestekaasun turvallinen käyttö varmistetaan laitoksen koekäytön aikana. Koekäytön edellytysten toteutuminen tulee dokumentoida ennen koekäytön aloittamista.</p>
Tarkastus	<p>Toiminnanharjoittajan tulee pyytää nestekaasulaitteiston käyttöönottotarkastusta hyväksytyltä tarkastuslaitokselta tai Tukesilta hyvissä ajoin ennen laitteen käyttöönottoa. Jos tarkastuksen tekee tarkastuslaitos, tulee toiminnanharjoittajan toimittaa käyttöönottotarkastuksen pöytäkirja Tukesille.</p> <p>Käyttöönottotarkastuksessa käydään läpi laitoksen tekninen toteutus, toimintaperiaatteet ja johtamisjärjestelmä ja todetaan, että toiminta on säännösten ja tämän päätöksen ehtojen mukaista.</p> <p>Käyttöönottotarkastuksen jälkeen laitokselle tulee tehdä määräaikaistarkastukset neljän vuoden välein. Toiminnanharjoittajan tulee pyytää tarkastukset hyväksytyltä tarkastuslaitokselta. Määräaikaistarkastusten tarkastuspöytäkirjat toimitetaan Tukesille.</p>
Säädökset, joihin päätös perustuu	<p>Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015) Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012) Valtioneuvoston asetus nestekaasulaitosten turvallisuusvaatimuksista (858/2012) Valtioneuvoston asetus maakaasu-, nestekaasu- ja öljylämmityslaitteistojen asennus- ja huoltotoimintaa sekä maanalaisten öljysäiliöiden tarkastusta harjoittavien hyväksymisestä (558/2012) Painelaitelaki (L 1144/2016) Sähköturvallisuuslaki (L 1135/2016)</p>
Allekirjoitus	<p>Tämän päätöksen on ratkaissut ryhmäpäällikkö Leena Ahonen ylitarkastaja Sara Laxin esittelystä.</p> <p>Päätös on sähköisesti allekirjoitettu. Allekirjoittajien henkilöllisyyden ja allekirjoituksen ajankohdan voi varmistaa erilliseltä allekirjoitussivulta allekirjoitusta klikkaamalla. Asiakirjan aitous voidaan todentaa sähköisesti. Jos asiakirjaa muutetaan jälkikäteen, allekirjoitus ei ole enää kelvollinen. Sähköinen asiakirja on alkuperäiskappale, eikä allekirjoituksen oikeellisuutta voi varmistaa paperitulosteesta. Alkuperäisen sähköisen asiakirjan voi tarvittaessa pyytää Tukesin kirjaamosta.</p>
Liitteet	<p>Valitusosoitus</p>

15.9.2020

350/342/2020

Hakemuksen käsittely

Tukes on vastaanottanut Kuusamon Pesula Oy:n lupahakemuksen 19.3.2020 ja käsitellyt sen vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta annetun asetuksen (685/2015) 8 §:n mukaisena lupana. Tukes on saanut hakemukseen pyytämiään täydennyksiä 15.5.2020, 3.6.2020, 19.8.2020 ja 27.8.2020.

Tukes pyysi hakemuksesta lausuntoa Oulu-Koillismaan pelastuslaitokselta ja Kuusamon kaupungilta. Tukes sai lausunnon pelastuslaitokselta 16.6.2020 ja kaupungilta 17.6.2020. Tukes pyysi toiminnanharjoittajalta vastineen pelastuslaitoksen lausunnossa esitettyihin asioihin ja sai vastineen 24.7.2020. Lausunnossa esitetyt asiat on huomioitu päätöksen ehdoissa.

Hakemus on ollut nähtävillä 15.6.-16.7.2020 Tukesin Tampereen toimipisteessä ja Tukesin verkkosivuilla. Kuulemisilmoitus on julkaistu Tukesin verkkosivulla 15.6.2020. Hakemuksesta ei esitetty mielipiteitä.

Päätöksestä veloitettava maksu

Päätösmaksu 2882 €. Päätösmaksuun lisätään kuulemis-, ilmoitus- ja käsittelykulut. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus lähettää laskun hakijalle. (Työ- ja elinkeinoministeriön asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1391/2018))

Päätöksestä tiedottaminen

Pohjois-Suomen AVI, Työsuojelu
Pohjois-Pohjanmaan ELY, Ympäristö ja luonnonvarat
Oulu-Koillismaan pelastusliikelaitos, Oulun kaupungin kirjaamo
Kuusamon kaupungin rakennusvalvonta
Kuusamon kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

VALITUSOSOITUS

MITEN VALITUS TEHDÄÄN

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Valituksessa pitää olla seuraavat asiat ja asiakirjat:

- hallinto-oikeus, jolle valitus osoitetaan (toimivaltainen hallinto-oikeus mainittu sivun alaosa)
- päätös, johon haetaan muutosta, liitteineen alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- muutokset, joita valittaja päätökseen vaatii, ja niiden perustelut
- valittajan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero
- tiedoksisaantitodistus tai muu tieto valitusajan alkamisesta
- valitusosoitus.

Valituksen voi laatia valittajan puolesta myös laillinen edustaja tai asiamies. Tällöin on ilmoitettava lisäksi laatijan nimi, asuinkunta, postiosoite ja puhelinnumero. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

MINKÄ AJAN KULUESSA VALITUS TEHDÄÄN

Valitusaika on 30 päivää. Ajan laskeminen alkaa tiedoksisaantipäivää seuraavasta päivästä. Tiedoksisaantipäivä lasketaan seuraavasti:

- Jos päätös on lähetetty postitse saantitodistusta vastaan, tiedoksisaantipäivä ilmenee todistuksesta. Saantitodistus liitetään valitusasiakirjoihin.
- Jos päätös on postitettu tavallisena kirjeenä, sen katsotaan tulleen tiedoksi seitsemän (7) päivän kuluessa postituspäivästä, jollei muuta ilmene.
- Yleistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä (7.) päivänä päätöksen nähtävillä oloa koskevan ilmoituksen julkaisemisesta Virallisessa lehdessä.
- Jos päätös on toimitettu tiedoksi muulla tavalla esim. saantitodistusta vastaan jollekin muulle henkilölle kuin päätöksen saajalle (sijaistiedoksianto), katsotaan päätöksen saajan saaneen päätöksen tiedoksi kolmantena päivänä saantitodistuksen osoittamasta päivästä.

MITEN VALITUS TOIMITETAAN PERILLE

Valituksen voi toimittaa hallinto-oikeudelle henkilökohtaisesti, postitse maksettuna postilähettyksenä taikka asiamiestä tai lähettäjä käyttäen. Ahvenanmaan hallintotuomioistuinta lukuun ottamatta valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköisessä asiointipalvelussa osoitteessa

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Postittaminen tapahtuu lähettäjän vastuulla. Valituksen on saavuttava hallinto-oikeudelle virka-aikana ennen 30 päivän valitusajan päättymistä, jotta valitus voidaan tutkia.

OIKEUDENKÄYNTIMAKSU

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 260 €. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä valittajan eduksi. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on erikseen säädetty muistakin tapauksista, joissa maksua ei peritä.

MINNE VALITETAAN

Muutosta haetaan seuraavasta hallinto-oikeudesta:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, PL 189 (käyntiosoite Isokatu 4), 90101 Oulu

